

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok — — 4 koruny — hal.
 Na pol roka — 2 — —
 Na štvrt roka — 1 — 20 —
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 p. p. komorník.

Majiteľ a vydavateľ :

JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stípcového
 nonpareill riadku 30 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Červený máj.

Mesiac máj má byť ten najpeknejší v roku. V tomto mesiaci ukazuje príroda po všetkých krajoch a koncoch, že ku novému vyvinutiu sa a ku novému životu povstala z dlhého spánku zimného. Zelenajú sa hory i doly a roľník neustáva v ťažkej robote polnej, bo mu o to ide,

aby vyúžitkoval čas a vložil do matky zeme semeno, ktoré mu dá vzdajšieho chleba. A veselé ptáctvo vo veľkých krdloch zdvíha sa spevom do výšky, ako by aj nie, veď je tá príroda taká pekná a všetko sa v nej kochá a raduje. Nevinné deti tešia sa tiež tomuto krásnemu mesiacu; no tešia sa mu aj ľudia dospeli len že nie s radosťou nevinných. — Asnáď preto že je mesiac máj ten

Ježiš medzi maličkými.

najkrásnejší v roku trieda delníkov alebo robotníkov prvý jeho deň vybrala sebe za všeobecný deň pokoja alebo robotníckeho sviatku. Viedla ich k tomu asnáď tá myšlienka, že ako príroda po dlhom spánku zimnom ukáže čo môže, tak aj trieda robotnícka alebo delnícka už v prvý deň tohoto mesiaca vyvinu prírody predstaví chce svetu, čo je v stave.

Ponosy o nerovnosti stavu na tomto svete nenie sú nové. Tieto ponosy, bár sú ak všeobecné, teda ani dnes nikoho neprekvapujú. Jest tomu ozaj tak. Na zemi panuje veľká nerovnosť stavov. Vidíme ľudí, ktorí v živote aspoň na oko nepracovali a predsa si dobre žijú. Vidíme zas druhých čo majú ležiaceho majetku, že ho okom prehliadnuť nemôžu a vedľa nich roľníka so záhonkom na ktorom si brázdy na prstoch spočíta. Vidíme majiteľov veľkých podnikov, fabrikantov a všeliakých patentovaných inželierov a v jejich dielnách silu ludu čo od rána do večera ťažko pracuje a pri tej najusilovnejšej práci hladuje s celou rodinou. Všetko toto vidíme. O tom ale nechceme vedieť že aj ten boháč pracuje, keď nie pri pluhu, teda rozumom pri stole; o tom nechceme vedieť že aj ten veľký statkár pracuje a má starosti; to nám ale už niako do hlavy neide že tí fabrikanti a patentovaní inžieri vo dne v noci musia pracovať aby svoj obchod udržať mohli. Svet len veľkú nerovnosť stavov vidí ako ale túto nerovnosť vyrovnáť na tú myšlienku vo svete ešte nikto neprišiel ako liberáli. Myšlienka na vyrovnanie všetkej nerovnosti medzi ludmi pochádza z Francúzska a z tadiaľ rozšírila sa behom asi pol druhu sto rokov po celej Europe. Je to teda tá najčistejšia francúzska móda. Títo noví mesiašovia čo všetku nerovnosť vo svete vyrovnáť chceli, menovali sa zastupitelia slobodnej mienky, teda liberáli. Z tohoto stromu liberalizmu vyhnalo časom viacej divých prútov. Jedon takýto divý prút sú socialdemokrati, druhý divý prút sú anarchisti a tretí divý prút sú nihilisti. Socialdemokrati, anarchisti a nihilisti sú dietky liberalizmu a všetci do jedna liberáli od koreňa.

Pohliadnime včul ako títo liberáli, tú veľkú nerovnosť čo medzi ludmi panuje vyrovnáť mienia.

Socialdemokrati hovoria, že každý majetok je krádež. Keď máš dobrú halenu, daj ju tomu, čo má deravu halenu. Že tá deravá halena včul tebe ostane o to sa socialdemokrat nestará. Pomož si ako môžeš. Keď máš peknú štvrtku zeme, príjde k tebe socialdemokrat a povie ti: ja nemám ani na dľaň zeme. Poď delme sa. A jestli ho nechceš poslúchať uderí ťa po hlave levčou. Veď vieme že na dolnej zemi ludia socialdemokratmi svedení, podeliť chceli medzi sebou veľké pántva. Prišli potom žandári, nesvedomíť agenti,

čo nezbehlí lud ku prečinu zväbili sa poskóvali, nestalo sa im nič, zvedený ale lud padal trafený gulami žandárov, krv tiekla a to bol ten červený máj socialdemokratov. — Vo veľkom meste stojí veľká fabrika, lud z mesta a okolia našiel dlhý čas v tejto fabrike svoju výživu. Rázom prídu ta agenti, pekni mladí páni, po pánsky vyobliekaní a začnú robotníkov proti fabrikantovi huckať. Nerob za tak malý plat. Boli by ste blázni za tak malý plat robiť. Pristúpte ku nám a pošleme vám novinky aj peňažnú podporu, keď robotu zastavíte. Ludia sa dajú agentovi zviest, vypovedia štrajk, zastavia robotu a ponevác fabrikant alebo jeho úradníci jejich žiadostam vyhoveť nemôžu alebo nechcú, napadnú ich a ako sa to na viacej miestách stalo, dajú sa búrať fabriku i prídu žandári ku ochrane majetku a zas len teče krv robotníkov a to je opeť taký červený máj socialdemokratov.

Akými prosriedky snažia sa ale anarchisti a nihilisti nerovnosť stavov medzi ludmi vyrovnáť? Socialdemokrati hovoria: každý majetok je krádež. Anarchisti a nihilisti ohlasujú tú liberálnu myšlienku: do povetria, do ľufu s nimi! Zabi ho! Socialdemokrati pracujú s drúkom, kosou zriedka s revolverom; anarchisti ale pracujú s bombami a s dulichom. Keď sú nenie spokojní s predsedom republiky zakolú ho. Keď sú nenie spokojní s cárom, cisárom a kráľom, zastrelia ho, alebo hodia doňho bombu a hybaj do ľufu. Takto pracujú anarchisti a nihilisti. Kúpu sa v krvi. To je jejich remeslo a jejich červený máj.

Ktože ale vynašiel tento bič pokolenia ľudského a kto plieska ním nad hlavami národov? Liberáli a najhorlivejší apoštoli liberalizmu: židia. V akom smysle vyrovnávajú tí tú nerovnosť stavov a majetku medzi ludmi to hneď vidíme. Vodcovia všetkých socialdemokratických pohybov sú sami židia. Zriedka a len na ozdobu pustia medzi seba nežida. Títo mladí páni, ktorí si rukou ani haliere nevedia vyrobiť, žijú si ako grófi. Tomu Jakobovi sype ten kresťanský robotník každý týždeň zo svojho zárobku ku vyrovnaniu tej nerovnosti majetku. Jakub si za to sedí celý deň v kaviarni a fajčí si drahé cigárky; neore, neseje samo sa mu rodí, veď je ten goj (kresťan) ešte vždy sprostý a krmí ho svojimi mozolnými haliery. Vodcovia socialdemokratov cudzozemska majú veľké paláce v hlavných mestách a zámky vo Švajci, kým ubohí robotníci s obetvaním života ťažko pracujú vo fabrikách a byvajú v otrhaných chalupách do ktorých ozaj slnko svieti. Vodcovia anarchistov a nihilistov sú tiež sami židia!

Títo by teda mali povolani byť prozretelnosťou božskou, aby nerovnosť stavu a majetku medzi ludmi vyrovnali? Veď by to tolko bolo ako

keby
kov.
sa
keď
boží
ňuje
k b
srde
šanc
svoj
pom
pom

dého
spoll
vať
kde
padl
skéh
obcia
ným

Bisk

katolí
ozaj
školy,
patrí
ráli t
išlo o
jih ru
po cel
namáh
ohlade
zoreco
sluhý
darilo
okrese
vládou

S
ku cie
školy
jali ho
sa do
týče st
stará a
je tiež
ského
len o s
sa mu
milost
dalí uz
Fňuka
Číta la
všetko

keby všemohúci Boh capov spravil za zahradníkov. — Nie liberálnymi a židovskými figlami dá sa robotníckym triedam odpomôcť lež len tým keď ľud, teda aj robotnícke triedy vrátia sa k nábožnosti svojich otcov. Viera a nábožnosť naplňuje srdca veľmožov, boháčov, fabrikantov láskou k bližnému a milosrdenstvom, lež naplňuje i srdce roľníka a robotníka spokojnosťou, citami šanoblivosti a sporlivosti. Keď si robotník nad svoje zásluhy nebude viac žiadať, a nad svoje pomery nebude viac vydávať, bude spokojný a pomerne šťastlivý.

Ku ochrane kresťanského robotníctva každého oboru sriadajú sa teraz kresťansko-sociálne spolky. Takéto kresťansko-sociálne spolky sriaďovať by sa mali po všetkých miestach a centrách kde sú fabriky, aby kresťanské robotníctvo nepadlo v obeť krvolakým vlkom. Zásady kresťanského socializmu rozširovať treba po všetkých obciach a každého agenta, čo ľud svádza, slušným spôsobom vyviest' na tretí chotár.

Biskup Majláth a katolícke školy ľudové.

Liberáli od samého počiatku na tom pracovali, aby katolícke ľudové školy do svojej moci dostali. Oni si to ozaj dobre vyfundovali. Bo je to pravda, že komu patria školy, tomu patrí aj tá mládež, čo do ných chodí. A komu patrí mládež, tomu patrí aj budúcnosť. Aby si teda liberáli túto budúcnosť na večné veky zabezpečili, preto im išlo o to žeby katolícke školy a s týmto mládež do svojich rúk dostali. V tomto smysle pracovali liberáli vždy po celom cudzozemsku keď ku vláde prišli a o toto sa namáhali a namáhajú aj u nás. Tu u nás im v tomto ohľade veľké služby preukazovali všeliakí chýrni škôldozorcovia, ku všetkému hotoví notári, slúžnovci čo si zásluhý chceli nadobýť a ablegáti. V ktorom okrese sa podarilo katolíkom najviacej škôl odobrať a zoštatniť, v tom okrese mal liberálny ablegát tie najväčšie zásluhy pred vládou.

S akým spôsobom pokračovali títo páni aby prišli ku cieľu? Prišiel najprv do obce, ktorú si ku zoštatneniu školy najprv vybrali, škôldozorca. Rychtár a úradní prijali ho ako daakého vicišpána. Vo veľkom sprievode išlo sa do školy. Školy pravda na mnohých dedinách, čo sa týče stavania neni su v poriadku, bo sa o ne nikto nestará ako miestny duchovný. Ten je ale chudobný, a ľud je tiež chudobný. Predstavenstvo obce stará sa o dedinského býka, stará sa o príračky a na tisícetro iných vecí, len o školu nie. Na mnohých miestach je farár šťastlivý, keď sa mu u predstavenstva obce podarí vymodlikať tú veľku milosť a gráciu aby to školské stávanie aspoň z vonka dali už ráz okaliť. Do takéjto školy príde škôldozorca. Fňúka na pravo, na ľavo. Pred dietkami ohrkne učiteľa. Číta lavice, merá stený, aké su vysoké, široké, zapíše si všetko do knižočky. Prednáška učiteľa a odpovede dietok,

ktoré sa trasú pred tým veľkým prisným pánom sú mu pomáda. Napokon milostive preriekne ku predstavenstvu obce: Ľudkovia mojí! vy máte školu vo veľmi veľkom neporiadku. Vy ste neni v stave vašu školu udržiavať. Vy síce nezaslúžite tej veľkej milosti a grácie od štátu, bo ste doposiaľ vždy proti našej vláde pri voľbách hlasovali. Nuž ale veď sa štát chce starať o všetky svoje dietky a preto aby ste nemuseli tie veľké tárchy znášať, čo škola koštuje, preto vašu školu štát vezme do opateru, zoštatnime ju. Len sa napozatým dobre držte. Predstavenstvo obce padne škôldozorcovi do nôh až po samé kolena. Ako by aj nie veď su to taký dobrý pán. Štátom predpísané prípravy ku zoštatneniu školy sa porobia a dedina dostane štátnu školu. Pekný palác v akom ani susedný gróf nebýva.

Ako to ale vyzerá s tým zoštatnením tej katolíckej školy ľudovej? Či teda občania na takúto školu včul už z hola nič neplatia? Všetky dôvody ktoré liberáli ku zoštatneniu katolíckych škôl ľudových prednášajú a vymýšľajú náležite podvraca sedmohradský biskup gróf Majláth, ktorý v poslednom obežníku jeho nasledovne píše:

1. Katolícka škola ľudová alebo útulňa (kisededóvo) dietok nemôže sa zoštatniť bez dovolenia patričného najvyššieho úradu cirkevného;

2. kroz zoštatnenie katolíckej ľudovej školy, alebo útulne (kisededóvo) neoslobodí sa obec od tíarch školských, ponevác štát tiež využítuje všetky prosriedky, ktoré su ku udržaniu školy potrebné. V našom biskupstve ale jedinkou pohnutkou ku zoštatneniu katolíckych škôl ľudových je vylučna tá tužba a nádej že sa tým obec všetkej tárchy ku udržaniu školy oslobodí;

3. štát krom toho, že znášanie doterajšej školskej tárchy ponechá na pleciah obce, ba s ďalším vyvinutím školy, spojené veľké výdavky tiež stále na obec uvaluje, žiada i zrieknutie sa do života siahajúceho práva — ponevác žiada, aby všetok doterajší školský majetok, grunt, stavania, zariadenie, prešly do majetku a vlastníosti štátu; žiada napokon, aby sa obec zriekla svojho veľkého práva, aké má že si môže voliť učiteľa ako kántora, že si môže voliť dľa potreby druhých učiteľov a že na ducha, chovanie, učinkovanie jejích dozorovať môže. — Toto ale nelen katolícky duchooný, lež i katolícky veriaci a rodič tým menej smie učiniť, bo najsvätejšou povinnosťou našou je v školách našich zabezpečiť s vlasteneckým duchom spojenú čisto katolícku výchovu, čo nelen vlastní, lež i jednomu každému ku blahu prispeje;

4. následkom zrieknutia sa povyšspomenutého práva môže sa stať, že štát takého vymenuje zo učiteľa, ktorému z cirkevných ohľadov nemožno sveriť kántorskú stanicu a v tomto páde povinná je obec sriaďiť osobýtnu kántorskú stanicu. Je síce pravda že štát nežiada aby sa obec aj kántorálských dôchodkov ku jeho prospechu zriekla. Tieto su ale obyčajne tak chatne že kántor z nych vyzíť nemôže.

Zatvára napokon sedmohradský biskup pastiersky list svoj s tým napomenutím, aby cirkevný spravcovia a škôldozorcovia upozorňovali tie školské stolice, ktoré by

sa ku zoštatneniu katolickej školy ľudovej chcely dať namlúviť, na tú okolnosť že tým ku prospechu obce nič nevyhrajú. Na školu budu musieť platiť ešte viacej keď bude štátna.

A to je pravda!

Štát veru nikomu ani fajky tabáka nedaruje. Reči pravda, ktorými liberáli ľud ku zoštatneniu škôl zvädzajú su pekné a hladké a vdierajú sa ľahko aj do srdca. Liberálom neide o blaho ľudu. A keď si človek nad tým zoštatnením katolickej školy rozmyslí, to ľahko vidí to diablove kopito, ktoré z toho liberálneho vreca vykúka. Keď liberáli prevzali katolícku školu, prvé je že sa dajú stavať pekný palác. Na tento palác lífruje drevo žid; veď iný s drevom nekupčí. Tehlu lífruje žid, bo iný tehlu nepáli. Sklemára tiež nevolajú z Gajdlovej, lež dajú sklenársku robotu židovi. A keď je štátna škola hotová, dá sa veľka hostina; prídu páni z celej stolice a jedlá a to pukané a na stá cigariet s červenými opaskami lífruje zas len žid. Či tomu nie tak v živote? Sedliáč sa divá, daktorým sa to páči; múdrejší krútia hlavou. Veď si vtedy budu hlavou pokrúcať keď im pre tú novú školu zdvihnu porcie.

Kto máš svedomie a miluješ svoje náboženstvo a miluješ dietky svoje nedaj si školu zoštatniť.

Krkošky.

Že je ľudová strana kresťanská strana a že je sriadená ako strana politická tým cieľom aby kresťanstvo a v prvom rade katolíkov bránila proti nápadom liberálov, to zná už i každé malé dieťa. Aj to je známe že liberáli od jakživa sa kochali v tom, keď katolíkov predovšetkým duchovenstvo napádať mohli.

Povedzme si pravdu z očí do očí. Komu z katolíkov prišlo na um dakedy obviňovať kňazstvo luteranske a obviňovať ho bez všetkého základu a zlomiseľne ako to robia tie luteranske noviny, ktoré sme v predošlom čísle spomenuli? Mi neideme nikoho huckať proti luteránom tak ako tie spomenuté noviny huckajú veriacich proti jejích farárom. Veď není podlejšieho podozrenia ako v dlhých článkoch rozpisovať sa o tom, že ti katolícki kňazi su takí a takí liberáli a prehrešuju sa proti učeniu a naloženiu vlastnej cirkve. Keď viete ktorí farári su takí liberálni, prečo ich nemenujete? Z krýčkov strieľať je pravda lakšej ako sa dakomu smele v oči postaviť. Nuž ale veď z krýčkov aj malé deti, alebo staré baby vedia kamením hádzať.

Jestli je ale dakto zvedavý na to kto je liberálny, nuž to tu verejne povieme.

Liberálni je každý, čo sa v jeho smýšľaní a chovaní liberálnych obyčají drží. K dôležitejšiemu vysvetleniu položime tu niekoľko otázok. Kto nenávidí cirkve katolícku? Odpoveď na to je liberáli. Kto nenávidí každého, čo cirkve katolícku zastáva? Aj na toto máme len tú jedinku odpoveď že liberáli. Kto napáda pri každej príležitosti katolícké duchovenstvo? No na toto dľa všeobecnej skúsenosti máme tiež len tu jednu odpoveď že liberáli. Tie

luteranske novinky celkom nekvalifikovaným spôsobom napádajú katolícké duchovenstvo, teda sú liberálne. Liberálne novinky by ale katolícky ľud nesmel čítať; svojími mozolnými haliermi nemal by ich podporovať. Veď keď nebudu odberatelia, bude koniec celej liberálnej komédie. Katolícka cirkve bola aj bude. Bolo a aj bude i katolícké duchovenstvo, či sa to luteranským liberálom páči alebo nie. A bude aj ľudová strana a keď sa všetky liberálne novinky na hlavu postavia.

Z každého článku tých viackrát už spomenutých novín to zrejmo vysvitá ak veľmi a ťažko im a všetkým liberálom táto politická stránka v žalúdku leží. Nuž ale prečo? Veď že si to len celkom uprimne povedme. Jedine z tej príčiny že je, bude a ostane stránka sriadená ku obrane prav a zásad kresťanských. Ľudovu stránku len preto nenávidia tie luteranske noviny bo je ona kresťanská a katolícka. Táto nenávisť vedie vás liberálnych luteránov tak ďaleko že jednostajne napádáte «Kreštana» a jeho majiteľa praeláta Molnára. A vy chcete byť kresťania. Praelát Molnár není utisnutý na žiadnu obranu. Jeho život je otvorený, bezúhonný, jeho smýšľanie je v každom ohlade korrektné. Svet vás len vysmiať musí, že ho napádáte. «Krešfan» ale každý nápad zavrúti krkoškou do atramentu zamočenou. V poslednom čísle nariekate nad odpoveďou, ktorú vám dal «Krešfan». Prichodí nám to ako keď chlapec kamením hádže do starších ľudí a keď potom, dostane zaslúženú facku, ručí ako keby ho drali

Avšak nelen kňazstvo, nelen ľudovu stranu a «Kreštana» napádajú tie liberálne novinky lež ako to liberáli robia, i biskupom nedajú pokoja. Počnúc od primasa nič im není počty hodného. Spišský biskup Párvy veľmi sa previnil že jedného kaplána na ine miesto preložil. Či si mal k tomu od vás dovolenia vypytať? Píšete že za to zaslúži aby bol vybirmovaný. Viete čo to znamená? U vás sa teda «biskupi» aj oflinkuju? Či to píšete z povdačnosti za to, že biskup Párvy práve teraz 10.000 korún daroval chudobným svojho biskupstva? Z tohoto dostanu chudobní spišskí 3000 korún a chudobní v Liptove a v Orave 7000 korún. Za toto zaslúži teda tento biskup aby bol vybirmovaný?

Pôvodca článkov proti katolíkom nemenuje svojho mena. Mal by sa ale podpísať, vtedy by sme vedeli s kým máme robotu. Neideme nikoho podozrievať. Myslíme ale že nesiahame ďaleko, keď mu tým starým porekadlom odpovedáme: «*Posledný pták čo do vlastného hniezda špiní!*»

POLITICKÉ CHÝRY.

Čo treba robiť, keď sa menoslov ku voľbe popísaných voličov, k verejnemu prehľadnutiu vystaví?

Menoslov voličov, ktorý je platný ku voľbe ablegátov budúceho roku vystavil sa po celej krajne k verejnemu prehľadnutiu dňa 5-ho mája. Proti tomuto menoslovu môže sa reklamácia zadať, alebo protestovať od 5-ho do

15. mája. V tomto čase neprávne z menoslova vynechaní môžu si svoje volebné právo vydobíť, a do menoslova nespravodlivo zapísaní môžu sa vytreť. Jest toto čas téj najväčšej významnosti, ktorý treba prisne zadržať, jestli si kto v obydoch spomenutých pádoch svoje právo chce hájiť. Po 15. máji totiž, nikto nemôže žiadať, aby bol medzi voličov ku voľbám budúceho roku zapísaný. Zákonom ustálený tento čas *nedá sa premeniť*. Predstavenstva obce musia preto tento čas, lebo na plakátoch oznámiť, alebo ako je to po dedinách v obyčaji, verejne dať vybubnovať. Treba preto pozor dávať, či dakoho meno, ktorý ináč právo má ku voľbe, predchádza v dočasnom menoslove, bo jestli tento nepremeniteľný čas zanedbáme, právo voľby stratíme na celý jedon rok, bo ku Kurii protestovať môžeme len proti vyrokom ústredného výboru (központi választmány).

Ústredný výbor dva menoslovy poslal veľkým obciam a na sídelné miesta okresných notárov. V jednom menoslove zapísané sú ména tých voličov, ktorí majú právo ku voľbe, v druhom menoslove stoja ména tých, ktorí stratili právo ku voľbe v menoslove ale lanajšieho roku zapísaní boli (1899. XV. zák. §. 42). V smysle tohoto paragrafu predstavenstvo obce povinné je vyhlásiť, že menoslov ten *kde a kedy* bude vyložený k verejnému prehladnutiu. Zákon ostatne nakladá obydoje, vyložený bude teda tento menoslov, *v sídelnom mieste okresných notárov, na obecnom dome od 5. ho do 15. ho mája*, v ktorom čase ráno od 8 do 12 hodiny si ho každý prezreť a po obede od 2 do 6 hodiny si ho každý odpísať môže. (1899. XV. zák. §. 43.)

Dotyčno vlastnej osoby môže *bárskto* reklamovať. Krom toho má právo každý *občan-volič vo svojom volebnom okrese* pre každé neprávne zapísanie do menoslovu, alebo vynechanie reklamovať. Táto reklamácia musí sa zadať na písme a môže sa vzťahovať aj na viacej osôb, od zadanej reklamácie môže sa žiadať poistenie prijatia. (1899. XV. zák. §. 44.)

Táto reklamácia adresovať sa má na stoličný, patrične na zákonouřadný ústredný výbor. (I. zák. §. 46.) A zadať sa má u predstavenstva obce.

Pri týchto poznámkach, ktoré sa na všeobecnosť vzťahujú a na zákone sa zakladajú, spomenúť musíme jednotlivé veci, ktoré stav záležitostí a pokračovanie v nich bližšie objasňujú.

Leží pred nami zpráva z dvoch susedných hornohorských volebných okresov, v ktorých popisujúca komissia zase vynechala tých, ktorých už vlni nesprávne bola vynechala a ktorí pozdejšie cestou reklamácie do popisu vpísaní boli. Toto pokračovanie zdá sa svedčiť o tom, že popisujúca komissia na niektorých miestach so zlým úmyslom opätne probuje niektorých voličov volebného práva pozbaviť. Treba na toto teda veľký pozor dávať!

Žiadali od nás formulár, dľa ktorého treba písať prosbopis na reklamáciu. Takýto všeobecný formulár je ťažko dať, bo základ volebného práva, na ktorom žiadame vpísanie do menoslova voličov, je rozličný. Pone-

váč ale väčšia čiastka našich vidieckych voličov, na základe pozemnej dane (porcie) oprávnená je ku voľbe, toto sme vzali do ohľadu pri tomto formuláre a podávame ho v nasledovnom:

Tekintetes Vármegyei Központi Választmány!

N. N. ....falvai állandó lakos, miként az a) alatt mellékelt adókönyvecske mutatja, földadóban fizetek .....korona...fillért; mivel községünkben a választói census, miként az nálunk közhírré tétetett.....korona...fillér, tehát az én földadóm ezen cenzust meghaladja. Azért kérem a Tekintetes Központi Választmányt, hogy nevetmet a választói névjegyzékbe pótlólag felvenni rendelje Kelt.....május hó 10-én.

aláírás.

Jestli dakto na inom základe, a nie na základe pozemnej dane žiada, aby bol do menoslova voličov vpísaný, vtedy oprávnenosť svoju dokázať musí pôvodnými dokumentami, alebo odpismi vrehnosťou potvrdenými. Ponevác ku tomuto pokračovaniu potrebná je istá zbehlosť, a dôkladnejšie posúdenie okolností, náležite prosíme ctených údov našej stránky, aby na opustenejších miestach, záležitosť túto nezbehlých ľudí sami do ruky vziať ráčili. *Ústredná krajinská kancelária ľudovej stránky.*

Porada politickej ľudovej strany snemovej.

Politická ľudová strana snemová 3. mája po zasadnutí výkonného výboru spojenej opozície držala poradu vo vlastnom kruhu. Na tejto porade prítomní boli všetci ablegáti ľudovej strany.

Voľba ablegáta v Žiline.

Vo volebnom okrese žilinskom previedla sa voľba ablegáta do snemu dňa 2. mája. Za ablegáta jednohlasne bol vyvolený Valér Smialovszky s programom neodvislých. V záujme pravdy treba nám ale vyznať, že Valér Smialovszky dľa svojho programu patrí síce ku stránke neodvislých, jeho vyvoenie za ablegáta nemôže sa ale považovať ako víťazstvo neodvislých, ktorých je v trenčianskej stolici vôbec veľmi málo, lež je to víťazstvo spojenej opozície a v tejto ľudovej strany. Teda podľa pravdy len ľudová strana zvolila v Žiline Valéra Smialovszkého za ablegáta. Zná to totiž celý svet, že v trenčianskej stolici, akožto v hniezde vyberaných starých mameľukov, len jedna politická stránka protivná bola a je od počiatku jej jestvovania a to je stránka ľudová. V Žiline teda zvíťazili ľudáci, či je to jejich všeliakým posbievaným protivníkom po chuti alebo nie. Darmo huckáte proti tej kresťanskej ľudovej strane, gaštanov hlas nesiahá k mesiačku!

Kráľ v Budapešti.

Z Viedne došly spoľahlivé chýry, že kráľ už nasledujúce dni dorazí do hlavného a sídelného mesta Uhorska. Pri tejto príležitosti, ako sa hovorí, pojednávať bude nielen o záležitostiach cieľom rozriešenia krízy krajinskej, lež nakoľko mu to čas a vysoký vek dovoľia, prítomný bude i na rozličných slávnostiach, ktoré sa z tejto príle-

žitosti v hlavnom a sídelnom meste odbavovať budú. Vo Viedni sídliači sbor diplomatov chystá sa tiež s kráľom do hlavného mesta uhorského.

Z liberálneho hniezda.

Politická stránka liberálov držala dňa 2-ho mája poradu vo svojom starom liberálnom hniezde. Na tejto porade prítomný bol gróf Tisza, ako hlava politickej stránky. Ministrovali mu ministri Hieronymi, Berzeviczy, Tallian a Nyiri. Bolo to dosť trúchné zasadnutie a ani dlho netrvalo. Tisza sa vyslovil, že nebude prítomný na slávnostiach, ktoré kráľ dáva tam sasskému kráľovi. Ktože teda bude tam pri týchto veľkých slávnostiach zastávať a reprezentovať uhorskú krajinu? Či sme to už tak ďaleko doviedli, že si nášho hlavného ministra do Viedne ani len na olovrant nezavolajú? Teda sme už niako neniehoffähig? Neni sme toho hodni, aby sme boli zastúpení pri nádvojných slávnostiach? Tisza vraj až po týchto slávnostiach pôjde do Viedne. No, škoda cesty!

O riešení krajinskej krízy.

Dni sú dlhšie a dlhšie, a keď sú dni dlhšie, vtedy aj ľudia viacej hovoria. Oproti tomuto o riešení krajinskej krízy nedá sa nič istého povedať. To jedno je vraj isté, že Tisza pôjde a že ho kráľ konečne prepustí. Veď sa to už dávno malo stať, mali by sme tak menej magnátov a menej tej židovskej šľachty. Ale by sme mali aj menej doktorov na boľavé zuby. Tisza totiž, keď už všetkých, čo kde-kade mohol, povymenoval za magnátov, prišiel aj na tú, pre pokolenie ľudské spasonosnú myšlienku, že doktorí na boľavé zuby nepotrebujú žiadne predbežné štúdia, nemusia sa teda ničomu učiť a viacej všeliakých posbieraných agentov oproti zákonu a ministerským nariadeniam cestou milosti vymenoval za doktorov na boľavé zuby. Toto je voľačo nového. A tento Tiszov kúsok môže nám celý vzdelený svet a jeho okolia závidieť. Koho teda zuby bolia nech ide k Tiszovi. Zuby trhať vie, krajinskú krízu rozriešiť nevie!

Atressa na kráľa.

Snem krajinský po sviatočných vakáciách 3-ho mája započal svoje riadne zasadnutia. Zasadnutia tieto budú veľmi zaujímavé, bo sa na nich vyvinie debatta o atresse na kráľa. Údovia spojenej opozície súčasťnia sa na tejto debatte bez rozdielu politických stránok. Liberáli sa doposiaľ ešte nevyslovili, aké stanovisko zaujmu. Tratia koncepty a noty ako zlí muzikanti.

Z CUDZOZEMSKA.

Uhorskí žiaci u pápeža.

Vo veľkonočný pondelok bolo na poklone u pápeža asi tristo žiakov stredných škôl. Na sprostredkovanie pápežského komorníka grófa Zichyho prijal pápež Pius X.

žiakov dňa 24. apríla na poludnie. Uhorských pútnikov viedol budínsky profesor náboženstva dr. Emanuel Pokorný. Žiakov zaviedli do jednoduchej siene; pri jednej stene stála nízka tribúna a na nej jednoduchá stolička. Bolo tri štvrté na 12. hodinu keď sa otvorily dvere a pápež v sprievode troch telesných gardistov a grófa Zichyho vkročil do siene. Sv. otec bol odený v jednoduchom bielom kňazskom rúchu, na hlave mal malú, tiež bielu a okrúhlu čiapočku. Keď vkročil pápež dnu, trikrát mu zavolali «éljen». Tak sa zdá, že pápež tento pozdrav už zná, lebo sa usmial na pútnikov. Mladíci čakali pápeža kolenačky. No pápež im pokynul rukou, aby vstali a keď žiaci hneď nevstali, dosť silným hlasom riekol:

— Subito, subito! (Chytró, chytró!)

Potom pristúpil bližšie ku žiakom a vtedy bolo celkom ľahko pozorovať obličaj pápežovu. Tvár sv. otca je červená a plná, jeho ťahy sú priateľské a krotké. Sťa sňach šedivé vlasy mu veľmi pekne svedčia. Asi tristo ľudí stálo pred ním a on šiel ku každému bez vynytky. Pápežský komorník gróf Zichy a dr. Pokorný šli za pápežom; pred ním kráčali traja gardisti. A pokým podával ruku hlboko sa poklonivším žiakom, žive sa zaujímal o všetko. Vyprával taliansky a počas celej návštevy bol vážny. Len päť minút trvalo, kým mu každý pobozkal ruku a prijal od neho požehnanie. Pápež vyšiel potom na tribúnu. Nesadnul si na stoličku, lež stojačky povedal taliansku reč ku žiakom. Hlas pápežov, primerane ku jeho veku, je dosť zvučný. Pokým rečnil, stál celkom pokojne. Najprv sa s pochvalou zmienil o nábožnom duchu uhorských žiakov a povzbudzoval ich ku vytrvalosti, trpelivosti a aby vždy s láskou ľnuli ku Kristovi. Konečne udelil mladikom a uhorskému národu pápežské požehnanie. Pápežovu reč tlumočili pútnikom po maďarsky, na čo potom pápež, hlboko súc dojatý, odišiel.

Rusko-japonská vojna.

O ceste ruského lodstva veľmi málo čo vedieť. Z rozličných predznakov dá sa ale predpokladať, že behom desať dní príde medzi Rusmi a Japonci ku hroznej srážke na mori, akéj vraj na svete ešte nebolo. Japánske lodstvo ukrýva sa, ako píšu, pri ostrovoch Filipinách. Z bojišťa suchej zeme vie sa len toľko, že ruský veliteľ ku severu ďalej postupuje a že Japonci ustávajú ho prenasledovať. Triedy robotnícke prvého mája použili po celom Rusku ku uličným demonštráciám. Takéto demonštrácie boly v tento deň po celom veľkom cárstve. Vo Varšave zabilo vojsko a policia pri týchto demonštráciách padesiat ľudí a poranených je viacej sto. Fabriky a obchody sú zatvorené. K polutovaniu je pri takýchto výstupkoch že s vinnými obyčajne i mnoho nevinných trpí.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musite sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala Bpest, IV., Ferencz-József-rakpart 27. szám.*

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novín je :

na celý rok	---	---	---	4 koruny
na pol roka	---	---	---	2 koruny
na štvrt' roka	---	---	---	1 koruna.

Do Ameriky: Na celý rok 8 korún. — Do Pruska na celý rok 6 korún.

Tíh et. predplatiteľov, ktorí sú v Amerike alebo v Prusku a ktorí neposlali nám vyšoznačené predplatné, prosíme, aby si čím skôr vyrovnali svoje predplatné podľa hore označeného vyzvania.

«Krest'an» kiadóhivatala
Budapest, IV., Ferencz József-rakpart 27.

BESEDNICA.

O pomocných spolkoch.

(Dokončenie.)

Jadrovania počínajú sa hýbať.

Neni dosť vychvalovať sa že koľko máte zeme. S tým sa chváľte, že nemáte dlžoby. Viac je hodien taký hospodár, ktorý má len desať jochov čistého majetku, ako taký, ktorý má sto jutár, ale je až po uši zadlžený.

Po druhé, nikto by nemal kupovať zem na dlžobu, ale najprv nech sporí, a len toľko nech kúpi, koľko stačí vyplatiť. Lebo kto hospodárenie s dlžobou začne, ten prv skoná, ako by si myslel.

Jestli ale dlh léži na našom majetku, vtedy nečakajme, až majetok náš dlh sožere, ale odpredajme toľko zeme, s čím dlh vyplatíme, lebo to, čo nám zostane, je celkom naše a až budeme usilovní a šanobliví, pomáľičky s božou pomocou prikúpime dačo.

Veru to by bolo na veľký osov gazdom, keby takto smýšľali a robili. Len takto možno žiť bezpečne.

— Ešte aj ja bych rád prehovoril pár slov — vravel notár.

— Čujme! Čujme!

— Len to vám chcem povedať, že najväčším nešťastím chudobného človeka sú šporkasse. Pospolité ľud náš, ako to každý vie, je ľahkomyselný. Keď má daktorý gazda potrebu na pár zlatých hybaj, beží rovno do šporkasse, tam dostane, len aby mal kávensov. Takýchto ale ľahko najde u žida pri pálenke. A tak dobrovolne vrhne sa do náručia šporkasse, ktorá zdiera a nemilosrdne ekzekuje, aj vtedy, keď by sa ten istý pri usilovnosti, vymotať mohol. To ale tak vyzerá, ako keď človek jie z plnej mysli. Mnoho vidí pred sebou, teda hlboko začre varechou, z taniera neje tak pažravo. Keď ľahko prideme k požičke,

tak viac, alebo častejšie požičiavame, keď ale nedajú, tak nepožičiame.

Kto ľahko požičiava, chytro navykne na to, a zrazu to zbada, že eksekútor je pánom uňho. Preto priatelia moji to vám radím, obchádzajte zdaleka šporkasse, lebo to sú vaši nepriatelia. Do šporkasse len vtedy choďte, ak máte čo vložiť do nej.

— Veru pravdu maju pán notár — dodal pán farár — dal by Boh, aby ste poslúchli túto dobrú radu. Nuž ale dosavádne reči naše boly len úvodom, dajme sa už raz do nášho predmetu, a vyprávajme o tom, že komu a odkiaľ dá požičku spolok pomocný?

Spolok len takému nech požičia, ktorý je toho hodien, kto je na to ozaj utisnutý; komu s tým pomôže, a okom sa vie, že požičané vráti. Takému neslobodno dať, ktorý aj bez toho po uši je zadlžený, lebo s tým sa mu nepomôže. Požičku len údovia spolku dostanú.

Že z čoho požičiava spolok?

Z toho, čo údovia týždenne alebo mesačne vplatia. V takej obci, kde ľud neni zadlžený, nikto nepožičiava, a preto tam spolok zo svojej sily sa udrží, neni na nikoho utisnutý, čo je veľké šťastie pre spolok, ktorý medzi takýmito priaznivými okolnosťami tak sa zmohne, že bude mať peňazí, ako pliev. A toto neni žart. Sú obce, ktoré z takýchto peňazí vystavily si kostol, školu, založily fundácie (zakladiny) na chudobných atď.

Horsie je tam, kde je ľud zadlžený, lebo takýto bedári málo vložia do sporitelne, tým viac požičiavajú. Ale aj tu je užitočný takýto spolok, menovite ak má volakto drahú dlžobu či u žida, či v šporkasse, takýto nech sa dá prepísať na viac akcií spolkových, na ktoré dostane požičku s ktorou vyplatí užernika, alebo sporitelňu, a dlžen bude spolku, kde dlh svoj po drobna vyrovná. Ale aby to vykonal mohol, musí sa dať do práce, a musí sporiť, lebo darebákovi, korhelovi a márnokratníkovi nespomôže žiaden spolok.

Čo ale robí spolok, keď viac požičiavajú od neho, ako vložia doňho? V takom páde sám spolok požičia na maly interes, a tak pomôže svojim utisnutým údom. Takéto peniaze dostane od ústredného spolku.

Pravda radi by ste vedeli, čo je to ten ústredný spolok? Vysvetlím vám aj to. To neni nič iné, ako aj hoc aký dedinský pomocný spolok, len že ten je v Budapešti, a má údov po celej krajine, a to nie len jednotliví ľudia su v ňom, ale ústavy peňažne, a podobné spolky pomocné. Tento ústredný spolok takto povstal: dakoľko našich ľudomilov dozvedelo sa, že v cudzozemsku maju na tisíce pomocných spolkov, ktoré výborne účinkuju v prospech chudobného ľudu. Týto šli vec zkúmať, a keď ju poznali, počali ju našincom odporúčať. A ľud poslúchol dobrú radu, a počal rad po rad zakladať spolky. Len že to bola chyba, že nebolo ľudí, ktorí by sa boli rozumeli, ako treba viesť, takýto spolok. Preto založily ústredný spolok z toho ohľadu, aby dával radu, a aby napomáhal dedinské spolky. A teraz, keď volakde zariada spolok, ale nerozumeju sa ako ho treba viesť, obráťa sa na ústredný spolok, a ten zaraz pošle ta jedného úradníka

ktorý potom vyučí riaditeľov dedinského spolku. Takýto úradník viac razi navštívi spolok, prezre knihy a písma jeho, a ak chybu najde, napravi ju, a robí to zdarma.

Na takýto spôsob spolky pomocné množily sa, a pomáhaly chudobe. Len že práve toto klalo oči mnohým závistníkom, ktorí potom brojiť počali oproti spolkom. Jedovalo ich, že tí dobrí ľudia, ktorí takto chceli pomoc chudobe, ktorí brániť chceli ju oproti úzere boli samí ľudáci, čo v tom čase považovalo sa za hriech, a každý ľudák tak bol držaný, ako nebezpečný človek, ktorého treba prenasledovať a trestať. Potom, kde povstal spolok, tam sa žid neutržal, ale musel sutekať. U nás ale, ako keby bolo zabránené miešať sa židovi do remesla, lebo žid je liberál, najlepší korteš vlády, a rodený obchodník, krémár a špekulant. Má mnoho ochrancov, ktorí ho nedajú.

Čo sa teda stalo?

Vláda a liberálni ablegáti vyniesli zákon, dľa ktorého zariadili jedon iný ústredný spolok. Učinili to za krajinské peniaze, aby znivočili kresťanské spolky. A tak teraz máme dva ústredné spolky: jedon kresťanský a druhý krajinský ináč liberálny. Keď teda dakde založia spolok, zaraz ho dajú zapísať u ústrednosti, čo je veľmi dobre.

My kresťanský spolok založíme, čo bez meškánia oznámime v Budapešti, tam sa potom postarajú o to, aby spolok žil a kvitol. Kresťania len kresťanské spolky majú napomáhať, lebo aké je to stado, ktoré medzi seba vlka pustí? Veď sa vám práve preto zle vodí, lebo nedržíme spolu, a tak nepriatelia naši lahko nás prevládnu či v politike, či v hospodárstve, či v premyselníckych odboroch. Nepriatelia v každom ohlade spolu držia, a preto su silní a prekazia každé naše nemáhania. Najlepšia obrana oproti nim sú spolky. Každý takýto spolok je jedna pevnosť, ktorú bráni družina kresťanov. Kresťanský spolok je nám na užitok, ale štátny, liberálny môže byť podzrivým, ale nie užitočným. Veď štát len vtedy myslel na spolky, keď kresťania davno mali takéto. Teda nemal kaziť naše spolky, ale nepomáhať. Nuž ale aj táto otcovská starosť patrí medzi tie, s ktorými štát vychvaluje sa, ale ktorú bedlivosť a pomoc my chudobní roľníci a remeselníci nijak necítíme. Liberáli vždy sa vystatovali, že boli oproti nám.

Povinnosťou vlády bolo starať sa o ľud, poistiť mu živnosť, a brániť ho oproti cicavcom, a oproti neludským úradníkom, ale či ta vláda tak robila? Oh, my horniaci, mnoho žalôb máme oproti vláde! Smele tvrdíme, že vláda nie len že nič nerobila za nás, ale ešte aj zákony liberálne neboly tak k našej obrane, ako v zaujme židov a vládných pätylizačov. Vláda nedbala, že chudobný ľud hynie, že stone pod náramnými ľarchami, že je prinútený dlhy robiť, že majetky jeho prepádaju do cudzých rúk, a že statisíce robotníkov prýchne z krajiny. Liberálni páni len na to mali starosť, aby im bolo dobre, aby oni mohli panovať nad sotročeným ľudom. Tak ani na spolky nemyslela vláda doťal, kým dakoľko kresťanských horlivcov nezaujalo sa za ľud. Len že týto páni boli ľudáci. Vláda bála sa, že v akom počte budú pribúdať kresťanské

spolky, tak podobne riasť bude aj strana ľudova. Prejdu roky, a väčšina národa pripojí sa k strane ľudovej, a ukáže chrbát liberantom. Toto chcela vláda prekázif, preto počala zakladať liberálne spolky nie tak k pomoci chudobných ľudí, ale aby kazila kresťanské. Spolky svoje použije ku kortešačke, lebo jak údov, tak aj dlžnikov svojich prinúti, aby za vládu boli, a nikdy nedá pomoc takým, ktorí nie su liberáli. Toto síce robievaju aj špor-kasse v čas volebný, čo je neludskosť a zlomyseľnosť.

Ústrednosť štátnych spolkov obyčajne židovské peniaze požičiava dedinským spolkom, lebo inakších peňazi nemá, a židovské peniaze vždy su drahšie ako kresťanské. Že vládu nezprovádza láska ku chudobe pri spolkoch to z toho súdim, lebo našim spolkom nedá podporu čo by sme čo robili, kdežto aj my kresťania sme synovia vlasti, aj my musíme porcie platiť ako aj inoverci. Tí dostanú pomoc od štátu, my ale nie. Krásna spravodlivosť!

Čo je to iné, ak nie kortešácia?

Prinútenie kresťanov, aby boli liberálni. No nemusia byť, ak založia čím viac spolkov, a podrobia ich riadeniu ústredného-budapešťanského-kresťanského spolku. Vtedy nemusíme byť ani liberálmi, a predsa dostaneme lacnejšiu pomoc, ako od vlády.

Teda ešte raz poviem, čo som už toľko krát opätoval: Kresťania, zakladajte kresťanské spolky; riadte ich rozumne; politické svoje presvedčenie nezapredajte, t. j. nebudte liberanti, ale stateční ľudáci, tak sa vám bude dobre vodíť.

O. H.

CHÝRNIK.

Nový veliteľ prešporského vojenského sboru.

Ako je známé, veliteľom V. vojenského sboru bol arciknieža Friedrich, ktorého jeho veličenstvo kráľ povýšil za hlavného dozorcú armády. Na jeho miesto kráľ vymenoval podmaršalla baróna Steiningera, ktorý — ako z Prešporku píšu — včera prevzal velenie nad piatym vojenským sborom. Z tejto príležitosti vyrukovala v gále jedna stotina 19. pešieho pluku, ktorú nový veliteľ prehliadol. Zatým prijal barón Karol Steinger na poklone generálov, a štábných dôstojníkov prešporskej posádky.

Vyznačenie. Jeho veličenstvo kráľ bokodskému (st. komárňanská) evanjelickému farárovi na uznanie jeho dlhoročnej a zdarnej služby udelil zlatý záslužný kríž s korunou.

Americký millionár u pápeža. Z Rímu oznamujú: Papež Pius X. prijal v Bielu sobotu na výsluchu známeho amerického millionára Pierponta Morgana a sa s ním dlhšiu chvíľu rozprával. Počas rozhovoru prišlo do spomienky aj askolské chýrne omšové rúcho, ktoré boli v

Na prvého mája.

lete ukradli a Morgan ho kúpil, ale ho potom daroval späť mestu Askolu.

Kňažna a sirota. O dcére nemeckého cisára, o kňažne Viktorii Lujze rozprávajú v berlínskych dvorných kruhoch milú historiku, ktorá veľmi charakterizuje šľachetné smýšľanie mladej princezny. Cisárovná pojala so sebou svoju 13ročnú dcéru do jedného vychovávacieho ústavu, kde vyučujú chudobné, ale z poprednej rodiny pochádzajúce dievčatá. Cisárovná sa po priateľsky rozprávala s dievčatmi a náhodou zočila jedno dievča, ktoré bolo smutné a malo vychudlú tvár. Cisárovná Augusta dala si rozpovedať životopis mladého dievčaťa. Kňažna Viktoria Lujza odrazu pustila sa do plaču a prehovorila: «Milá mamička, vezmime chudobné dievča k sebe a budme k nemu dobrí». Cisárovná so slzami v očiach odvetila len toto: «Boh požehnaj tvoje šľachetné srdce, moja milá dcéra». Na druhý deň upovedomili sirotu, aby hneď šla na cisársky dvor, kde ju prideliť ku princeznej Viktorii Lujze.

Defraudácia v ruskom finančnom ministerstve. V Petrohrade vo finančnom ministerstve prišli na stopu veľkej defraudácie. Defraudantom je štátny radca Kašperov, ktorý ušiel do cuzozemska. Summa defraudovaných peňazí obnáša viac než jeden million rublov. Má sa za to, že do tejto veci je zamiešané aj viac popredných ľudí. Kašperov bol síce majiteľom jedného okresu v meste Taganrog. Dľa inej zprávy, ktorá došla tiež z Petrohradu, defraudovaná summa prevyšuje 4 milliony korún.

Vražda zo šialenosti. Z Viedne sdeľujú, že z Otta-kringu včera večer tridsaťšesťročná práčka Maria Seller v návale šialenosti zabila svoju 73ročnú matku a potom jej sekerou rozrúbala hlavu. Šialenú ženskú chytili.

Obete indického zemetrasenia. Z Londýna oznamujú, že dľa úradnej zprávy indo-anglickej vlády počas veľkého zemetrasenia v Prednej Indii 15.000 ľudí prišlo o život, teda o mnoho viac, než si to z počiatku mysleli. Teraz je ešte vždy asi 250.000 ľudí bez prístrešia.

Diamanty sultána Abdula Azisa. Od tých čias, od kedy sa európske vlády tak veľmi zaujímajú o Marokko, marocký sultán Abdul Azis necíti sa vo svojej krajine viac už v bezpečnosti. Aspoň tak možno súdiť z okolností. Marocký sultán totiž, ako z Paríža oznamujú, objednal si u jedného klenótnika za 20 millionov frankov diamantov, pravdepodobne preto, aby v páde potreby mohol so svojimi millionami ľahšie ujsť. Marocký sultán je nebudaj presvedčený, že zamiešanie sa európskych veľmocí do záležitosti Marokka príde mu veľmi draho...

Vážna zpráva! Prítomnému číslu «Kresfana» ku väčšej pohodlnosti roľníkov pripojený je objednavajúci list na kosy. Kto teda dobrú kosu potrebuje, nech nezanedbá túto príležitosť a použije ju s úpotrebením priloženého hárkku. V zaujme dobrej veci nahovárať treba ku objednaní aj príbuzných a známych bo pri väčšom objednaní objednavateľom poskytujeme výhody. List objednaváči treba dať do kuverty a poslať na *Pavla Sohr* Somogy-Szill.

Otrávil svoje deti. Z Berlína oznamujú, že na Holubovej ceste v dome č. 5. manželka domovníka Kaufmanna otrávil svoju 9ročnú dcéru, 6ročného syna a potom aj seba. Matku s deťmi odviezli do nemocnice. Stav otrávených je natoľko nebezpečný, že lekári nemyslia, že by ostali pri živote. Matka preto otrávil deti, lebo sa neznášala so svojím manželom.

Sňatok na smrteľnej posteli. V Osieku jeden mladý nadporučík Max Gillming zaľúbil sa do siroty jedného kapitána, do Antonie Grauner. Oba boli veľmi chudobní a ponač nemohli kauciu složiť, nadporučík nemohol si vziať devu za manželku. Pred Veľkou nocou Gillming ochorel a dostal sa do nemocnice. Cítil, že sotva ostane pri živote a preto poprosil svojho plukovníka Kunza, aby predstrel jeho prosbu jeho veličenstvu kráľovi. V tejto prosbe nadporučík prosí kráľa, aby mu dovolil aj bez kaucie si vziať Antoniu Grauner za manželku. Jeho veličenstvo telegrafične povolil k sňatku a vojenský kňaz hneď v nemocnici sossobášil zalúbený pár. Teraz ale, troma dňami po sňatku — jako z Osieku oznamujú — Gillming zomrel.

Poštový úradník — defraudant. V poslednom čase ponosovalo sa na hlavnej pošte viac ľudí, že z peňažných listov zmizly im jedna-dve bankovky bez toho, žeby na liste bolo poznať, že list niekto otvoril. Na hlavnej pošte hneď zaviedli veľmi prísne vyšetrovanie, ktoré ostalo ale bez výsledku, len toľko držali za isté, že bankovky kradne volaktorý poštový úradník a najmä upodozrievali Alberta Márthu. Aby ho teda pristihli, sám správca pošty dal na poštu jedon list, v ktorom bola jedna dvadsaťkorunová bankovka. Peňažný list prešiel aj cez ruky poštového úradníka Alberta Márthu, ktorý list šikovne otvoril, bankovku vyňal a potom obálku zas chcel zalepiť, v tom ho ale pristihli. Policajti hneď odviezli Márthu na hlavný kapitanát, kde ho zatkli.

Kreštania kupujte len u kreštanov!

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku **«Kisbirtokosok Országos földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utcza 2. (svoj dom).** Tento ústav dáva tak malú jako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho tarchách. Predošlých veriteľov tento ústav s touto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33¹/₂, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platiť, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárstedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých pobočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4¹/₂%-ové požičky bez všetkého ztiahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

HOSPODÁRSTVO.

Ako máme zriadiť mliekové spolky, čili mliekárne?

Nikdy nebolo čuť na vše strany tolko ponosov ako teraz. Chudobný ľud mozoluje a trápi sa pri tvrdej robote či na poli či v dielňach tak že ruky jeho neraz krvácajú, neraz omdlieva od unávania a predsa je biedny a vzdajšieho chleba žiadostivý. A pritom tiarch všeliakých tolko sa uvaluje naňho, že nevie, kde mu hlava stojí. Pri takýchto smutných pomeroch netreba sa čudovať, že ľud zúfa, klesá a tráti vôľu k práci, lebo si myslí, že nie pre seba ale pre druhých sa namáha.

Roľník celý rok ťahá ťažké jarmo, a predsa keď na peniaze obráti úrodu svoju, a vyplatí nimi dlhy a porcie, zostane mu prázdna kapsa, prázdna sýpka a tá trúdna myšlienka, že čo bude robiť s deťmi a čo im dá jesť?

Že je tomu tak, nikto nemôže tajiť. Ale aj to je pravda, že by to nemalo u nás tak zlé byť, ako je. Príčin je veľa. Mnoho chybila vláda že nedbala o chudobu, mnoho sme vina aj my sami, ale za to nikoho neposielam do Ameriky hľadať lepšiu domovinu. Vyžili by sme aj tu primerano skromným požiadavkám našim, len keby nás rozumne riadili, bránili oproti rozličným cicavcom, a keby sme si vedeli šanovať náš výrobok. Mali by sme chleba, volačo peňazí, ba snáď by sme aj odložili pár korún. Podarí sa to, len vedieť spôsob ku tomu.

Prehovorme pár slov o tomto.

To iste každý hospodár vie, že dorábanie zbožia neodpláca tú robotu a tú útrovu, ktorú vynaložíme na naše zemičky. Tí židovskí špekulanti ktorí kupčia so zbožím, sú nepriatelia hospodárov. Darmo sa namáha malý gazda, a čo by práve so slzami polieval zem svoju, nevyprešuje z nej tolko aby dost mal a aby mu aj zostalo. Preto ohlasujeme a radíme aj my, akožto uprimní priatelia ľudu nášho, aby bol šanoblivým, a aby rozumne hospodáril, t. j. aby sa hospodár nie len preto namáhal aby dorobil čím viac pšenice, raži, ovsa a jačmeňa, ale aby vedel za to čím väčší groš utržiť, a brať osov zo všetkého čo je spojené s hospodárstvom, teda z lichvy, z hydu, z ovocia z včiel atď.

Z týchto druhov hospodárskych najlepšie ma nás zaujímať lichva, lebo tá vždy má dobrú cenu, ba povedzme, že je pri drahá z čoho nasleduje, že hospodár z lichvy môže mať najlepší úžitok, a práve preto nech drží tolko statku, koľko mu dovoľuje jeho hospodárstvo. Ak vie so statkom tak zachodiť, že môže každý rok odpredať pár dobrých kusov, to už bude mať potom poriadny chosen. A to ho bude k tomu nútiť, aby sa ešte lepšie mal okolo toho.

— Lahko je to napísať, ale nech sa páči to aj pre-

viest, keď držanie lichvy tak veľa koštuje, povie nejedon z ct. hospodárov.

Tak je. Veru ani lickva nežije z ľufu, preto som povedal, že s rozumom sa dá volačo preukázať. Ten statok, ktorý máte v maštaly, nech sa sám seba vydrží. Nech zaplatí tú krmu, ktorú zožere. A potom, nech ne-drží hospodár planý statok, na ktorý kupec alebo mäsiar ani len nepozre, ale nech drží dobre dojnú kravu s ktorými nožno zriadiť mliekové spolky. Tieto donášajú dnešný čas osov hospodárovi. Veľa peňazí, blištiace sa dukáty.

Keď som vás už napašmal a povzbudil žiadosť po peniazoch, musím vám povedať, že to není dáke bosorácstvo, ale lahka práca ktorá požaduje trochu vôle a usilovnosti. Vec není neznáma, lebo spolky o ktorých píšem šíria sa po krajine, pravda na Dolnej zemi lepšie ako u nás. Miesto toho že bych vám kazeň držal o mliekovom spolku, a miesto toho, že bych vám ho vychvaloval, vyrozprávam ako zriadili spolok takýto vo Svätom Petre (Mošonská stolica) dúfam, že dobrý príklad povzbudí vás k činnosti.

Takto mi rozprával o tom, jedon moj priateľ:

Aj my sme citili, že je zle s nami, že je ťažko žiť malým hospodárom. Mnohí ujšly do Ameriky, ale väčšinu viazala zem. Hladali sme pomoc, a jak náhle čuli sme o mliekárňach radili sme sa, či by sa to nedalo aj u nás zriadiť. Zobralo sa nás asi sto gazdov, a dľa rady pána Imricha Ujhelyiho učbára hospodárskej akademie, založili sme dňa 31 marca roku 1902. takúto mliekareň.

Hneď na prvom válnom shromaždení vypovedali sme, že každý úd dľa možnosti bude povinný farchy znašať. Každý úd musel značiť čiastice t. j. 1—2—3—4 kravu, a od každej jednej platil dve koruny základnej takse. Tak to narídili stanovy spolku. Ale toto byly všetky útraty čo sme zo svojho vačku platili, ostatné platilo mlieko. A veru mali sme aj vydavky. Museli sme stavať dom, a zariadiť ho k zhotoveniu masla. Budova sama koštovala 5000, zariadenie jej 7000 korún. Týchto 12.000 korún pri spoločnom kavírování požíčali sme si zo sporitelne.

Velká bola radosť, keď 1. septembra pohly sa mašiny a už na druhý deň poslali sme do Viedne prvý výrobok masla, kde sme napred kontrakt spravili s jednou spoľahlivou firmou, ktorá zaviazala sa, že všetko maslo, ktoré behom roku vyhotovíme odkúpi a síce kilo po 3 koruny 14 halierov.

(Dokončenie nasleduje.)

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdá-liž je spoľahlivý ten alebo onen *ústav sprostredkujúci požíčky*? Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vrele, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, alebo *požíčky sám prevádzajúci ústav*, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požíčku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet» v Budapešti.

DOPISY.

Sóskút.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Dôstojný Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Kresťane».

Ponevác sa z našej obce nikto neohlási o tom, aké neprávnosti koná u nás ten liberálny šarkan, nuž konám to ja a sdeľujem, že sme si r. 1904. založili u nás potravný sklep a prosili sme patričnú vrchnosť o licenciu na trafikku. Koštoval nás ten špás doposiaľ do 120 korún. Trafiky však kde nič tu nič. Povedali nám, že sa náš prosbopis kdesi stratil. No do tohoto je zaiste židák zamotaný. Veď my poznáme tie liberalné figle. *Ludák.*

***

Zvolen.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Ráčte byť tak láskavý, týchto pár riadkov v našom obľúbenom «Kresťane» uverejniť.

Ozývajú sa vôbec ponosy že je naša mládež zlá a že v našich školách vyučujú deti v rozličných predmetoch, pri tom ale to najpotrebnejšie pre celý život zanedbávajú. To najpotrebnejšie každému dieťaťu je mravná a náboženská výchova. Ku náboženskej a mravnej výchove má ale prvý základ položiť rodič; na tomto základe stavá potom vo škole učiteľ a kňaz. S dieťaťom čo je doma zle vychované, nedajú sa zázraky robiť ani vo škole ani v kostole. Keď sú teda dietky našich časov zle vychované, tomu sú na príčine v prvom rade samí rodičia.

Ako sa v našich školách duch kresťanský pestuje a nábožnosť do utlých srdce dietok zašepuje, toho je zrejším príkladom naša polgárka alebo mešťanská škola. Nadovšetko veľ sme mali príležitosť vidieť s akou pobožnosťou pristupovala naša dobre pripravená mládež ku prijímaniu prevelebnej sviatosti Oltárnej. Hlboká nábožnosť dietok a školských predstavených ku radostným slzám pohla všetkých prítomných. Za toto sme povďačnosťou zaviazaní v prvom rade správcovi našich škôl. Pán *Ján Folkmann*, správca našej polgárky vzájomne s nadučiteľmi všetko vynakladajú na to, aby mládež naša nielen dôkladne vyučovaná, lež aj v hlboko náboženskom duchu vychovaná bola. V nábožnosti napredujú mládeži správa škôl a nadučitelia, medzi ktorými zvlášte nadučiteľ pán *Ludvik Solcz* vyníka. Kde dietky vidia, že i správca školy a nadučitelia riadne navštevujú chrám Boží, s najhlbšou nábožnosťou pristupujú ku svätým sviatostiam, tam musia byť oduševnené a povzbudené k nábožnosti. Nech všemohúci Boh za tento vznešený príklad požehná naše učiteľstvo. Treba mi pri tejto príleži-

tosti sdeliť, že miestny náš pán farár-kanonik *Martin Matuškovich* na tom pracuje, aby miestny chrám náš reštaurovaný a malovaný bol. Rozvrh výdavkov činí 7000 korún, ktoré sa majú z milodarov sobrat. Sme síce chudobní, ale sa ufame, že nám Boh aj v tomto pomôže. Zamýšľame tiež aj čítajúci katolícky spolok u nás založiť. Čo keď Boh dá zdravia, šťastia a vytrvalosti sa nám tiež istotne podarí. S Bohom! *Ignác Gašparik.*

***

Z Levoče (Spišská st.)

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie tohto môjho dopisu v našom obľúbenom «Kresťane».

Veď keď o nás nič nepočuť, bude si svet myslieť, že my spišiaci len spíme. A to nenie pravda. Zobudili sme sa už troška a 26. januára sme aj dokázali, že keď chceme vieme sa aj na nohy postaviť. Troch opozicionálnych sme tu vyvolili! Nám síce tu v levočskom okrese sa trochu zle povodilo. Padli sme s 10 hlasmi. A preto nemôžeme sa uspokojiť ani po dnes.

My sme sa shromaždili okolo Mariássyho, opravdivého priateľa ľudu, vífazstvo bolo očividomé a predsa keď prišiel večer, premohli nás huncútsvom. S tým sme sa neuspokojili ale sbierali sme dáta, sbierali všetké tie nezákonné podplácania, vyhrážky a sľuby liberálov a na základe toho napadli sme prosbou na kráľ. Kuriu mandát Hertelendyho liberála. Sama prosba obsahuje 36 tlačných strán a so všetkými prídavkami váži 10 kilov! Z toho môžete posúdiť koľko sviňstva, koľko nespravodlivosti musí tlačiť mandát liberála! Pojednanie prosby pred kráľ. Kuriou bude len 6. júna, do tých čias musíme trpezlivo čakať čo sa stane. Liberáli majú veľký strach, že bude voľba zničená i aby Hertelendy o dva-tri mesiace dlhšie sa mohol pyšiť ablegátstvom, nuž zamýšľa našu prosbu tiež napadnúť. My sme sa veru žiadnej nezákonnosti nedopustili, preto nemáme sa čoho báť, ale Hertelendy docieli tým to, že keď kráľ. Kuria následkom jeho prosby nariadi vyšetrovanie (inkvizíciu), nuž bude dačo dlhšie ablegátom, bude dlhšie plat ablegátsky dostávať. Veď by sa on aj radšej dostal do nejakého masného úradu, ale keď teraz liberáli tak na haňbu vyšli, nuž neide to tak ľahko ako predtým.

Máme my tu ešte iné zaujímavé veci. Náš viceispán Raisz je zvolený v sobotskom okrese za ablegáta pravda liberálneho. Ten pán si už tiež zunoval viceispánstvo i túžil po nejakom masnom hrnci, veď Tisza má dosť na rozdávanie; ale zle mu to vyšlo, lebo Tisza a liberáli pri voľbách mrzko padli a tak aj nádej viceispánova vyšla na márnosť. Čo teraz robiť? Či ablegátom ostať či viceispánom? No Raisz je múdry človek i odhodlal sa, že bude na rás obidvomi. Ako to, pýtate sa? Nuž tak, že zadal na stoličný výbor prosbu, aby jemu, ponevác je už práce neschopný, dali penziu. Nesmejte sa, to je nie špás ale čira čistá pravda. Viceispán tvrdí, že je nezdravý a preto neschopný práce čo aj lekári svedčia. Nuž a za ablegáta je nie chorý? Alebo keby ho neboli vyvolili, či

by ozaj bol viceispánstvo tiež zanechal? Sotvá. Vidíte ľudia, ako si tí páni povinnosť ablegátsku na ľahko berú. Keď lekári svedčia že práce je neschopný, nuž akože bude jako ablegát na sneme pracovať? Či ho v plachte ta ponese? A voličia sobotského okresu veru môžu byť pyšní, že si vyvolili ablegáta, ktorý je na nič súci, lebo veď je chorý a pracovať nemôže. A predseda pán Raisz na stoličnom shromaždení 3. apríla, povedal, že na toľko ešte cíti v sebe sily, aby mohol za vlast pracovať. No raduj sa milá vlast! Stoličný výbor s veľikou väčšinou povolil mu penziu.

To je vo Spiši nie prvý pád. Len v jaseňi stal sa podobný tomu. Vtedy predseda sirotského súdu Jordan Görgey, muž v najlepšom veku a zdravý ani orech, prosil penziu a ju aj dostal. A to len preto aby mohol masťný úrad direktora biskupských statkov dostať a potom korťešovať za liberála po obciach, kde má biskup majetky. On má teraz do 10.000 korún dôchodku a my musíme mu ešte na penziu svoje mozolné groše platiť. Ľud náš pre chudobu uteká do Ameriky a tu ešte páni by i desiatiu kožu zlúpili z nás.

Ale tak je to, keď si do stoličného výboru volíme notárov, slúžnych, feršterov, zemanov ktorí o nás sa nič nestarajú, ktorí tak hlasujú, jako to fíšpán žiada.

Na stoličnom shromaždení 3. apríla stala sa ešte iná zaujímavá vec. Bolo treba voliť hlavného slúžneho (orsackého) do Podhradia. Dvaja kandidáti boli Winkler a Holenia. Prvý je zeman a preto začnúť od grófov Csákovcov, všetké úradné sily toho natiskaly. Druhý Holenia je nie zeman, len jednoduchý mešťan. A to sa ešte vo Spiši nestalo, žeby slúžnym ostal kto nenie zeman. Zemani si to jedine pre seba tieto úrady založené držia. Ale teraz sa nemilo sklámali. Lebo po tuhom boji padnul zeman a prvý občianskeho pôvodu slúžny Holenia šesť hlasmi zvíťazil.

Toľko na teraz od nás. S Bohom!

Jaroslav.

Ludvik Kiss zo Szenteša nasledovne píše: Mnohí známi a priatelia moji chvalia Fellerov Elsa-Fluid. Mne bolenie krížov a klanie prestalo ako som sa týmto liekom tri rázy natrel. Medzi všetkými liekmi je Fellerov Elsa-Fluid najobľúbenejší a najviacej rozšírený, lebo pri najviacej nemocách najchytrej pomáha a nemal by v žiadnej domácnosti chýbať. Každý vie, že Fellerov Elsa-Fluid krom mnohých nemoc chytro hojí nechť k jedeniu, záhu, slabosť, klopanie srdca, bolenie hlavy, závrat atď., 12 malých alebo 6 duplovaných fláziek za 5 korún posielá franko, pri predbežnom doposlani peňazí alebo s poštovou dobierkou V. Eugen Feller, lekárnik Stubica, (záhrebská st.) Templm-u. 20. Chráníť sa treba všetkých napodobnenin, ktoré pod menom «Elsa» zavedené sú do obchodu.

**Zadovažujte predplatiteľov pre
«Kreštan»-a!**

Oznam.

S týmto všetkým dobrodincom chudoby a priateľom ľudu dávam na vedomie, že ešte vždy s vďačným srdcom prijmem láskavé príhlasy o knižočky «*Tridsaťročný jubileum farárskeho úradovania*» a na «*Odrobinky sväťby kánigalilejskej*», ktoré obetoval čo milodar na kostol lutišský náš známy dobrodinca chudoby, pán páter Zaosek. Cena je dľa možnosti ale aspoň 40 halierov. Chudobní moji farníci každú nedeľu modlia sa za všetkých dobrodinco, ktorí sú im na pomoc pri stavaní a sriadení nového kostola.

V Lutišiach, dňa 18. apríla 1905. Ostat. pošta Ó-Beszttercze, Trencsén m.

S hlbokou úctou sa značím a odporúčam

Ján Greben, farár.

Odkazy redakcie.

A. R. Nagy-Lévard. Časopis od veľú musíte riadne dostávať.

M. K. Dóczy-Fürész. Poriadky sme porobili. Novinky vám budu riadne chodiť.

Dopisovateľ železničná čiara Oderberg-Budapešť. Len že sa nehnevajte, milý Mojžiško, a neplujte do téj vašej polievky bo vám ona bude ešte šmakovať. To čo ste nám sľúbili zedzte si sami kým je horúce. Dobré chutnanie!

Každá Gazdina môže byť
pišná na svoju kávu!

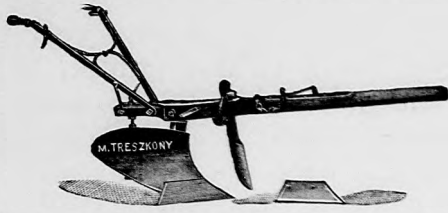
**Kathreiner
Kneipp sladová káva**

tam, kde kávu pijú, ne-
môže nikdy chybovať!

o o o

Len pytajte tuto kávu vždy v zatvo-
rených bálíkoch známku «Kath-
reiner», a neslobodno nikdy
kupovať, čo sa otvoreno davá!

Páni hospodári!

ako: mlatacky s oceľovými guľkami, ktoré idú o polovicu ľahšie, než ktorékoľvek iné, žentúre, rajtáre, sečkovice atd. — Cenníky zašlem na žiadosť zdarma a franko.

Michal Treskoň fabrikant hospodarských strojov v Bytči (Nagy-Bitecs).

Ti páni, ktorí by chceli za províziu prevziať zastupiteľstvo a odpredaj mojich strojov, nech sa o podmienky obrátia na mňa.

PURGO

V záujme zdravia

upozorňujeme ctených čitateľov našich, že v páde tvrdých stolice najvládnej účinkuje, ako cukrik chutňavý a viborný článok k prehnatiu „PURGO“ ktorý vynalezol profesor university dr. Vámosy a opatrený je privilegiumom uhkr. a ochrannou známkou. Pôsobí on nelen pri dospelých, lež i pri dieťkách a nemluvnatkách, s viborným výsledkom. Svedčia o tom nelen uhorskí leží i tí uajvitečnejší profesori cudzozemska, medzi ktorými je profesor, súkromný rada dr. Biedert; profesor dr. Kohls v Strassburgu, profesor dr. Novák v Draždánach; profesor dr. Tunnicliffe v Londone. Velkého vyznačenia stal sa účastným tento vynálezok, keď „PURGO“ objednali viackrát do vatikanskej lekární

Jeho Svätosti Pápeža Lva XIII.

== Cena jednéjškatule I koruna. ==

K dostanju v každej lekární a u dorabateľa „Anjel“ lekáreň

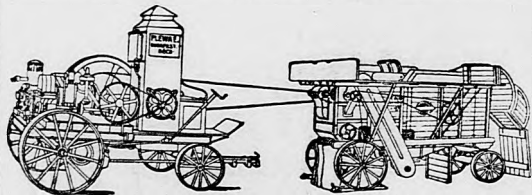
== doposielateľ klinik university ==

BUDAPEST, IX., Üllői-ut 45/b.

Pôvodný (Dr. Vámosy vynalezoný) „PURGO“ len v bálíčkoch opaskom ochrannou známkou opairených je k dostaniu. Akékoľvek iné zaobálenie alebo predávanie v podobe pastiliek ako ho často odporúčajú, treba ako celkom bezcenny článok do prosta odmrštit.

B. DÉNES — BUDAPEST — VI., Váci-körút 51.

hlavne zastupiteľstvo a sklad Brauner a Klasek nástupca meriča E. Plewa cis. a kral. privilegovaného dielne Strojov. a Motorov.

dlá 1905. modelu shotov emé BENZIN-, GÁZ- a PARNÉ-

MOTORE

2—100 HP. B enzín-Lokomobile 2—20 HP.

Gázmotorné pumpovné sriadenia v každej veľkosti dlá sily konskéja za každú hodinu s ušporovaním 2—3 halierov chodných utrov. Lacné ceny a príjemné podmienky platania.

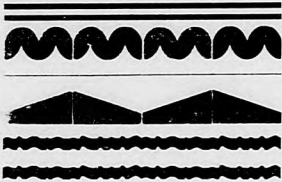
Cenník zdarma.

Poriadní zástupcovia prijímajú sa na vidiek.

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 hal., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor. — 24 kor. Biele ako snah mäkké ak páper, driapané 30 kor. — 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco; zameneie a nazpät prijaeje pod touti výnimkou dovolenější sa na poštové útraty vynahrada. **Benedikt Sachsel, Lobes 135** (pošta Pilsen Cechy.)

Zachovanie zdravého

ŽALÚDKA

spocívá hlavné na zachovaní, podporovaní a upravení dobrého trávení a odstranení škodlive zapečenia. Osvedčeným domácim prostriedkom z účinných bylenných latak pečlivo pripraveným, ktoré uživaním podporujú a upravujú trávenie, chuti k jedlu povzbuzujú a mierné, bezbolastne precistenie pôsobí a tak známé následky nestriednosti, pochybené diety, nastudene a neprijemné zapečenie stolice na pr. zahu, nadpnutie, tvorenie sa prežytočnej kyseliny, krčovitej bolesti zmiernuje a odstraňuje, jest Dra Rosi balsám pre žalúdok z lekárne B. Fragnera v. Prahe. 1/2 flaša 1 kor., 1 flaša 2 kor.

VÝSTRAHA! Všetky časti obalu opatrené sú ochrannou známkou.

Hlavný sklad v lekární:

B. FRAGNER, c. a kr. dvor. dodovateľ

„u čerého orla“, PRAHA, Malá Strana čis. 203,

roh Nerudovej ulice.

Objednavky poštou vyr zuji se obratem.

Proti predeslání K 2 56 zasílá sa veľká flaša, proti K 1.50 malá flaša frankov. na všetky stanice Rakúska Uhorska.

Sklady v lekárnach celého Rakúska. Hlavný sklad u Jozefa Töröka v Budapešti. I.

Za 5 zlatých

posiela na vidiek s počtovou dobierkou: **krajinský súknovývozný obchod Budapešť, Rottenbiller-u. 4/3. č.** na úplný mužský odev 3 metry dostatsčného súkna fajnového, černej, tmavomodrej, sivěj, barnavěj farby alebo kamgarnu. Mustry neposelaju sa pre veľké výdavky.

Na 8 dňovú próbu.

Poslem každemu +á la **Bonheur** gaviilerske hodinky, ktoré majú s opravdivej iernej oceľe shtovený vrchnák šlapké hodinky spohybučím a viditeľným balansom na 36 hodinových a prave sostavených kameňoch a spohybučím verkom. Savazujem sa po 5 dnoch hodinky spatky vziať a jejich cenu primavrátiť. Ríadna fabrična cena je s reliazkou a futrálom: 3 zl. tie isté i. jakosti a príliš šlopké: 4 zl. so zlatom a striebrom cifrovaným vrchnákom 4*80, so slatým plaque vrchnákom (5 rečna trvácnost') 5 zl. Strieborné 6 zl. zlaté 30 zl. Ku každým hodinkám písobná 3 ročná záručka. Rozposielanie s dobierkou skrz prvý najväčší hodinkový sklad **MAX BÖHNEL** hodinár Wien, IV., Margarethen strasse 38. c a kr. úradom liferant

Pytajte zdarma a franko s 1000 obrázkamy opatrený cenník. Pozor! Niklové alebo oceľové «Strapa Roskopt» hodinky so zárukou 2 zl.

Niet choroby vo vašom dome

ak si dáte doniesť chýrny

Kráľ'ovský-balsam

Kráľa balsamov, ktorý je proti všetkým chorobám jedine istý prostriedok a aj každý starý neduh hneď vyliedí; teda ho treba v každom dome držať, lebo týmto chýrnyim balsamom prekaš sa bolenie hlavy, lámka, pakostnica, reuma, bolenie zubov a chrčba, trhanie v nohách, kolíka, bolenie žalúdku atď: slovom jediný istý liek proti každej nemoci je chýrny Kráľovský balsam, teda nevyhnutne je potrebné, aby v každom dome bol na pohotovú. Cena veľkej flaše 2 kor. s úplným návodom o upotrebení. Môže sa dostať u **Grósz-Nagy Ferencza** apatékára v Debreczene č. 17. Arany egyszaruu gyógyaszertár. V Budapešti v Török Jozefovej apatieke, Király-utca 12. — S týmto liekom môže sa objednať v celej krajine uznaná chýrna hajduska pomáda na bavuze, od ktorej za najkratší čas možno dostať najpeknejšie bavuze, 3 tegle za 1 kor. 50 hal.

Oznamy * *

* * prijíma

administracia

„Krest'an“

Budapest,

Szentkirályi-ulica 28

Telegram!

Sukne Lodenové, polovlnené, rôznych a stálych barev, 1 kus po 65—70 kr., sukne „Mandžuria“ (novinka!) po 1 zl. 20.1 zl. 25 kr. vyrábí a dobírkou zasiela: **Adolf Jelinek v Lisku, p. p. Jimramov, Morava.** Nehodí se zboží buď v ymením, aneb vezmu zpět a pen ízevratím; nespokojenosť vylou-čena! — Do 5 Kg. balíka se vejde 7 sukni! **Vzorky zdarma franco!**

Žiadajte si cenník.

Zdarma a bezplatne zašlem môj, v slovenskej reči, bohaté ilustrovaný cenník, ktorý viac než 1000 obrazov obsahuje rozličných hodín, zlatých a strieborných predmetov ako aj hudobných nástrojov

HANNS KONRÁD

I. hodinová tabrika a exportní obchod

BRÜX No. 1493. (Česko.)

SCHICHT-MYDLO

„Jelen“ **alebo** „Klúc“
so známkou.

Najlepšie a najvýdatnejšie a tak aj najlacnejšie mydlo. Bez akýchkoľvek škodlivých čiastok!

Vsade k dostaniu!

Vsade k dostaniu!

Pri kupovaní ale obzvlášte na to pozorujme, aby každý kus mydla opatrený bol názvom „Schicht“ a s jednou hore označených ochranných známok.

Najlepšia kosa na svete je „kosa z delovej ocele generála Devetta“,

ktorá je z najvýbornejších kovov složená shotovená je z najlepšej a najvýbornejšej delovej ocele, a s takou umeleckou vedou je dvojnásobne zahartovaná, že jej možnosť vzdorovania stojí na najväčšom stupni a prevyšuje všetko, čo sa v tomto obore nachodí.

Ochranná známka.

Jediný zadovažujúci prameň je

PAVEL SOHR, v SOMOGY-SZILL-Ě,

ku ktorému majú sa zaslať všetky dopisy a objednávky, týkajúce sa kôs generála Devetta

Ceny kosa generála Devetta z delovej ocele sú:	65	70	75	80	85	90	95	100 cm.
	95 kr.	1 zl.	1 zl. 05 kr.	1 zl. 10 kr.	1 zl. 15 kr.	1 zl. 20 kr.	1 zl. 25 kr.	1 zl. 30 kr.

Pri objednaní 5 kusov poštové výdavky znáša firma. Pri objednaní 10 kusov tiež dielňa znáša poštové výdavky a k tomu jednu kosu ešte zdarma zašle. — Za každú kosu z delovej ocele generála Devetta dielňa ručí a nesodpovedajúcu kosu dielňa bez všetkých útrat začaruje (ale zo skúsenosti vieme, že medzi 1000 kusami sa ani jedna zlá nenachodí) Pravá novota! Vyznačená koša zfhajúcim klúčom 20 kr. «Diadal» náčinia ku nakutin, kladivko, a penka 85 kr. Amerganský brúsiaci kameň pre kosu na svete najlepší 20 kr.

Objednávky sbierajúcim dáme osobitnú vzáctnu výhodu. — Každý nech si žiada cenník na dopisnici.

S kosou z delovej ocele generála Devetta pri jednom brúsení možno na diaľku 250—300 rokov kosíť. Jedno nakovanie dostačí na viac dní. Kosa z delovej ocele generála Devetta zhotovená je po ruke

jedného riadneho kosca, vykovaná a vprobovaná zašle sa so zárukou. Preto nech si nikto do tých čias kosu neobjedná, kým si od výšmenovanej firmy obrázkový cenník nežiadal, ktorý zdarma mu zašle.

Diamantová ocelová britva s trojročnou zárukou za 1 zlatý 50 krajciar. Cenná britvová pošva zdarma.

Smrteľné nebezpečie na jednej svatbe.

(Odtisk zakázaný.)

Skutočná udalosť dľa rozprávky Jána Mudroňa v Komárom-Tarjáne.

(Odtisk zakázaný.)

Bolo po žatve, tu sedeli sme pod lipou pred kostolom s našim starým učiteľom, rozprávky ktorého sme tak radi počúvali. Tento raz nám rozprával o svojom priateľovi.

«Sused Michal», vrazil medzi iným, bol veľmi obľúbeným človekom a dedinským rychtárom; mal dve dcéry, z ktorých jedna, 18ročná Mária vydala sa mala za syna zámožného lichvára, Martina. Tá druhá dcéra bola bledá, chorľavá, 18ročná dievčica, trpela od detinstva na pakostnicu, štiepanie v údoch; ramená a nohy jej boli opuchnuté, vždy mala boľenie hlavy, klopanie srdca, závraty napádal a mdloba, a ponevác takmer vždy ležala v posteli, nemala chuť k jedlu. Bohatý gazda nešetril peniaze, aby mladšiu dcéru svoju vyľechil, ale nič nepomohlo. Pred tromi rokmi, keď sa starašia dcéra vydávala mala, nevedel ani gazda sám, koho by mal pozvať za starejšieho bez toho, že by ostatných susedov nejak neurazil, z ktorých jedonkaždý milerád by bol šiel za starejšieho, lebo všetci milovali gazdu. Tu si razom vzpomienka na mňa a na krásne časy, keď sme spolu slúžili pri vojsku. Vtedy povedal svojej manželke, s ktorou sa radil, koho by mal pozvať za starejšieho: «Môj starý priateľ učiteľ ten a nikto iný nebude starejším!» Hneď písal, aby prišiel. To bola myšlienka, ktorú mumileš Božia vnukla. Svätol deň svatby. Hostia sa dostavili z celého okolia, v chráme držal pán farár peknú kázeň potom šli sme za zvukov príjemnej budby domov, sde sa pri vine, hudbe a tanci všetko rozveselilo. Raozm nastalo ohromné rozčúlenie. Gazda klesol sfaby ho hrom bol uderil, oči mal zavreté, trisol sa na celem tele, tvár mu bola celkom premenená. Hudba zamlkla, svatobníci stáli od ľaku bledí ako prikovaní. Hneď otvorili okná a gazda umývali octom a vodou, ale všetko marne; ženy a dievky bedákaly a zúfale si vlasy škibaly, srdce sa mi svieralo a ja som nemohol pomôcť! Tu mi vzkrsla v hlave ratujúca myšlienka, volám na manželku svoju: «Oh, keby sme tu mali Fellerov Elsa-Fluid, ten by nášmu priateľovi isto pomohol!» Moja manželka rýchlo prekutala svoje vačky a na šťastie našla dve fľašky; vzal som jej jednu z ruky klaknul k Michalovi, natrel som mu okolie srdca, prsá a hlavu a nakvapkal som mu niekoľko kvapiek z podivného Fellerovho Elsa-Fluidu do úst. Môj dobrý priateľ hneď otvoril oči a šepal: «Ešte, ešte!» Dal som mu ešte 10 kvapiek a hneď mu bolo ľahšie. Gazda onedlho vstal; všetci plakali od radosti, blahoželali gazdovi a mne. Veselie sa zase započalo, všetko zase ožilo. Hostia si vždy pripíjali na zdravie dorábatela lekárnik Eugena V. Feller v Stubici. Templom-utca 18. (Záhrebská stolica) O hodinu bol gazda už celkom zdravý. Hostia vtedy chceli vedieť, že zkadial poznám tento podivne účinkujúci Elsa-Fluid? a ja som im potom rozprával, aký chorý bol vždy môj priateľ a dobrý známy gazda, kaprál Hoffer, ako trpel na boľenie žalúdka, mdlobu, nechúť k jedlu, jatrovú nemoc,

Môj dobrý priateľ hneď otvoril oči a šepal: «Ešte, este!»

už už myslel, že nikdy viacej nebudem vidieť, tak zle už bolo smojima očima! Gazda hneď objednal u lekárnik Eugena V. Feller v Stubici (Templom-u. 18.) (Záhrebská stolica) 4 tucty Elsa-Fluidu za 16 korún a o niekoľko týždňov úplne vyzdravela i jeho mladšia dcéra, a teraz často objednávajú 1 tucat za 5 korún pre chudobných.

Zo svatobných hosťov už tiež mnohí objednali si Fellerov Elsa-Fluid a Fellerove hnajúce Elsa-pilulky a dosiahli najlepšie úspechy ešte aj pri hučení v ušiach, škroulosnom hnojení výsype, pri zimnici borúčke, influenci, nátku, ochromeniu ramien a nôh, hämerrhoidov (zlatej žily), kyslého grgania, mdlôb a menovitie oproti boľeniu zubov. Toto je rozprávka starého učiteľa, ktorý, mi nedávno môj priateľ sdělil. Rozumie sa, že som si aj ja hneď objednal Fellerov pravý Elsa-Fluid, predne 24 fľašiek za 8 korún 60 halierov, potom 36 fľašiek za 12 korún 40 halierov a Elsa-Fluid mi prinavrátil zdravie. Nielen nemocní, lež i zdraví si objednávajú Elsa-Fluid ku každodennému umývaniu. Som presvedčený, že mi každý povďačný bude, kto si objedná Elsa-Fluid. Len sa varujeme od napodobenín a objednávajme rovno v Stubici a napíšme jasno adresu lekárnik: **Eugen V. Feller, lekárnik, Stubicza, Templom-utca 18. (Hrvtasko.)**

Pravy Fellerov Elsa-Fluid (Fellerov Fluid z essencií príjemne voňajúcich bylín so známku «Elsa»)

musí na všetkých úpravách a na každej fľaške nosiť takúto ochrannú známku, jaká je tu vyobrazená s menom «Elsa» a s podpisom «Feller». — Zdravotníckymi vrchnosťami preskúmaný a odobrený prostriedok a na výstavách v Paríži, v Ríme, v Londýne, v Nizze a v Berlíne Fellerov «Elsa-Fluid» vyznačený bol zlatou medailou, krížom a čestným diplomom v novjšom ale čase španielsky rád červeného križa vyznačil shotoviteľa «Fluidu» záslužnou striebornou medailou. Objednávajú si Fellerov «Elsa-Fluid» len poštovou dobierkou, alebo za vopred zaslané peniaze. — Chránine sa napodobneui ako: Lujza-Fluid, Gold-Elbe-Fluid, Inda-Fluid, Salvator-Fluid, Kotvooy-Fluid, atd. alebo voltaky Svetovy-Fluid a bylinná essencijsa (Kräutergeist). Len-Fellerov Elsa-Fluid je pravý!

Kto chce dostať Fellerov Elsa-Fluid, a pravé Fellerove Elsa-pilulky, nech si objedná listovne a jasno napíše adresu jediného dorábatela:

EUGEN V. FELLER, lekárnik,
dvorný dodavateľ jeho cis. a kráľ. výsosti princa Filipa Bourbona
STUBICA, Templom-utca 18. szám. (záhrebská stol.)

Hlavný sklad v Budapešti: u. lekárnik Jozefa Töröka, Kráľovská ulica c. 12. v. lekárni «Nador»
dra Eggera Váci-körut c. 17.

Cena opravdového Elsa-Fluidu:

Aj sportom, škatulou a návodom k upotrebeniu	12 fľaš alebo 6 dvoj. fľaš 5 korún — hal.
	24 " " 12 " " 8 " 60 "
	36 " " 18 " " 12 " 40 "
	48 " " 24 " " 16 " — "
	60 " " 30 " " 20 " — "

Zdarma dostanete pokaždým opätovne objednanom tucte Elsa-Fluidu 1 fľašku.

Ďalej odporúčajú sa **FELLEROVE**

Rebarbara-Elsa-Pilulky

Najlepší, najlacnejší, tisíckrát vyprobovaný prostriedok na prehnatie; účinkuje rýchle, isto, bezboľastne, zvyšuje chuť k jedeniu a napomáha trávenie, čistí a uľavuje bóle a choroby žalúdka a tráviacich ústrojov. Jedon balík (6 škatuliek) s úpravou stojí **4 koruny** franko. — 200 kilogrammov ťažké ošipane! Kravy, čo dávajú mlieko ako smatanku, Ohnivé Kone! Zdravý hyd! Všetko toto znovu dosiahnut keď sa znamenitý Fellerov zvierací potravný prach s. schrankou známku Elsa potrebuje a lichve s každodennou krmou podáva. — Tento potravný prach zvyšuje chuť k žraniu nezukuje na žaludok, posilňuje valy, a ľehvu krind. Jedon balík 1 koruna jestli sa objednávava s Fluidom. Bez Fluidu treba naráz aspon 4 balíky treba na ráz objednať čo s spodtosi 5 korún koštuje.

Tlačou Stephaneuma úč. spol. V Budapešti, VIII., Szentkirályi-utca 28/a.